

YALIN ALPAY

YALANIN SİYASETİ

DESTEK YAYINLARI: 854
ARAŞTIRMA: 197

YALIN ALPAY / YALANIN SİYASETİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun
Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül
Editör: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: İlknur Muştu
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy
Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Ekim 2017 (2.000 Adet)

3. Baskı: Ekim 2018
4. Baskı: Mayıs 2019
5. Baskı: Eylül 2019
7. Baskı: Mayıs 2020
8. Baskı: Haziran 2020
9. Baskı: Ağustos 2020
10.-11. Baskı: Eylül 2020
12.-13. Baskı: Kasım 2020
14.-15. Baskı: Ocak 2021
16.-17. Baskı: Mart 2021
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-311-9

© Destek Yayınları
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42 – Faks: (0) 212 252 22 43
www.destekdukkani.com
info@destekyayinlari.com
facebook.com/DestekYayinevi
twitter.com/destekyayinlari
instagram.com/destekyayinlari
www.destekmedyagrubu.com

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Nazlı Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul

YALIN ALPAY

YALANIN SİYASETİ

Yalanın meşrulaştırılması, hakikatin önemsizleşmesi
ve hileli akıl yürütme teknikleri...

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	13
ÖNSÖZ	15
GİRİŞ	17
 HAKİKATİN ÖNEMSİZLEŞMESİ DÖNEMİ	 23
HAKİKATİN ÖNEMSİZLEŞMESİ	24
Post-Truth'un Türkçeleştirilmesi	25
Hakikatin Önemsizleşmesinin Tanımı	27
<i>Hakikat Nedir?</i>	27
<i>Hakikatin Önemsizleşmesi Nedir?</i>	28
Hakikatin Önemsizleşmesi Siyaseti	30
Hakikatin Önemsizleşmesi Kavramının Tarihi	33
 HAKİKATİN ÖNEMSİZLEŞMESİNİN	
TEMELLERİ	36
Postmodernizm	36
Yeni Medya Düzeni	41
<i>Filtre Balonları</i>	48
<i>Doğrulama (Fact-checking)</i>	52

Demokrasiye Duyulan Güvenin Azalması	55
Popülizm	56
“Gerçek Halk”	58
Seçkin Düşmanlığı	59
Çoğulculuk Düşmanlığı.....	61
Mağduriyet Edebiyatı.....	63
Kutuplaştırma.....	63
Devletin Sömürgeleştirilmesi.....	64
Ayrıcalıklı Hukuk	65
Anayasa.....	66
Sivil Toplumun Sistematik Olarak Bastırılması.....	67
Demokrasi ile Popülizm Arasındaki Farklar	68
Popülizm Nasıl Güçsüzleştirilmişti?	69
Trump Örneği	71

HAKİKATİN ÖNEMSİZLEŞMESİNİN

HİLELERİNİ FARK ETMEK	77
------------------------------------	-----------

MANTIK	81
---------------------	-----------

AKLIN İLKELERİ	82
-----------------------------	-----------

MANTIK ŞEKİLLERİ	84
-------------------------------	-----------

AKIL YÜRÜTME (REASONING)	85
---------------------------------------	-----------

SAV OLUŐTURMA YÖNTEMLERİ

(BEŐ SANAT) 91

SAVLAR HİYERARŐİŐİ 92

Tanıtlama/Arı Akıl Eylemi (Demonstration) 92

Diyalektik/Karőılıklı Tartıőma (Dialectic) 93

Retorik/Hitabet (Retorica) 95

Őiir (Poetica) 99

MANTIĞIN BOZULUŐU:

SAFSATA (FALLACY) 101

ZİHNİN SAFSATALARA

KAPILMASININ NEDENLERİ 105

Öznel Nedenler 105

Bilgi Eksikliği 105

Karıőık Muhakeme 106

Önyargı 106

Manipölasyon İőteđi 106

Hırslar 107

Ego 107

Dikkatsizlik ve Acelecilik 107

Duyduđunu Hiőbir Süzgeőten Geőirmemek 108

Özdeőleőme 108

Dıősal Nedenler 108

SAFSATALARIN

SINIFLANDIRILMIŞ ÖRNEKLERİ..... 111

İLERİ SÜRÜLEN SAVDAN FARKLI BİR SAVIN ÇÜRÜTÜLMESİ (IGNORATIO ELENCHI) 115

- İndirgemeci Yaklaşım/Bostan Korkuluğu Savı
(Straw Man Argument)..... 115
- İstisnalardan Genel Kural Çıkarmak
(Secundum Quid)..... 116
- Tek Bir Hatadan Yola Çıkararak Tüm Savı
Geçersiz Sayma 118
- Yanlış İkilem (False Dilemma) 119
- Eşsesli Sözcük Kullanma (Homonymie)..... 120
- Karşı Savı Nefret Uyandıran
Bir Kategoriye Dahil Etmek 123

SAVI DEĞİL, RAKİBİ HEDEF ALMAK

(ARGUMENTUM AD HOMINEM) 127

- Söylenenler ile Yapılanlar Arasındaki Çelişkilere
Yönelmek (Ad Hominem Ex Concessis) 127
- Rakibi İtibarsızlaştırmak 128
- Statü Farklılığını Vurgulamak 129
- Rakibe Hakaret Etmek
(Argumentum ad Personam)..... 130
- Kaba Kuvvete Başvurma
(Argumentum ad Baculum) 131

Rakibi, Sizi Suçladığı Şeyle Suçlamak (Tu Quoque)	132
Rakibin Korkutucu Amaçlar Taşıdığını İleri Sürmek	133
Rakibin Savını Ekonomik Durumunu Kanıt Göstererek Çürütmek (Argumentum ad Crumenam)	131

YANLIŞ KANITLAR KULLANMAK..... 137

Kısırdöngü/Doğruluğunu Tartışmaksızın Kanıtlanmış Saymak (Petitio Principii)	137
Sebep Olmayanın, Sebep Kabul Edilmesi (Fallacia non Causae ut Causae)	138
Rakibin Öncüllerinden Yola Çıkıp Aksi Bir Sonuca Varmak	138
Sonra Oldu, Demek ki O Yüzden Oldu (Post hoc Ergo Propter hoc)	140
Domino Etkisi (Slippery Slope)	141
Cahillik Delili (Argumentum ad Ignorantiam)	143
Analoji ve Metafor İcadı	144
Benzerlikleri Özdeşlik Gibi Gösterme	145
Farklılıkları Zıtlık Gibi Gösterme	145
Var Olmayan Tehlikeler İcadı	147
Eşanlımlı Sözcüklerle İtibar Sağlama.....	148
Abartılı Sözcüklerle İtibar Sağlama	149
Eksik Delil Kullanma.....	150
Tek Nedenle Açıklamak.....	151

SORUMLULUĞUN KARŞIYA ATILMASI 153

Savın Ters Çevrilip Karşı Tarafa Yöneltilmesi (Retorsio Argumenti).....	153
Kanıtlama Yükümlülüğünün Karşı Tarafa Yüklenmesi (Onus Probandi).....	153

TRIBÜNLERE OYNAMAK..... 155

Dinleyicilere Yönelme (Ad Auditors).....	155
Dinleyicilerin Önüne Atma	155
Mağduru Oynamak (Argumentum ad Misericordiam)	156
Dinleyicilerle Popülist Özdeşlik Kurmak (Argumentum ad Populum)	157

TANIK GÖSTERMEK 159

Uzman Tanık Gösterme (Argumentum ad Verecundiam)	159
Genel Önyargıları İstismar Etmek.....	161
Deneyime Başvurmak	163
Atasözlerine ve Vecizelere Başvurmak	164
Gelenekleri İstismar Etmek	165
İnancı Tanık Göstermek (Consensus Gentium).....	166
Genel Uygulamayı Tanık Göstermek.....	167
Dini Tanık Göstermek.....	168
Grup Baskısı.....	168

MUĞLAKLAŞTIRMA 171

İfadenin Birden Çok Anlama Gönderme Yapması
(Amphiboly)..... 171

Birden Çok Konunun Tek Bir Soruda Birleştirilmesi
(Plurium Interrogationum)..... 172

Karmaşık Cümlelerle Şaşırtma 173

Sakal Delili (Argument of the Beard)..... 174

KAYNAKÇA 175

YAZAR HAKKINDA

Yalın Alpay İstanbul'da 1980 yılında doğdu. Okumayı ve yazmayı 2,5 yaşında öğrendi. İlkokula birinci ve ikinci sınıfı atlayarak üçüncü sınıftan başladı.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu, yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü'nden aldı. Doktora çalışmasına İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde devam etmektedir.

TRT, TASAM ve Crowe Horwath'ta Danışman, Türkiye İhracatçılar Meclisi'nde (TİM) Ekonomist ve Afrika Çalışmaları Koordinatörü olarak görev yaptı. TİM'in resmi yayın organı olan *Timreport*'ta köşe yazıları, *Virgül Dergisi*, *Akşam Kitap* ve *Radikal Kitap*'ta kitap eleştirileri yazdı. Tarih, siyaset, sanat ve ekonomi konularında çeşitli akademik dergi ve kitaplarda pek çok makalesi vardır.

2011 yılında *Genç Mustafa* adlı çizgi romanıyla, Çizgi Roman Derneği ile Çizgi Roman Okurları Platformu'nun ortaklaşa düzenledikleri Çizgi Roman Ödülleri'nde, "En İyi Türk Yazar", 2017 yılında da *Platin* dergisinin düzenlediği İş Kitapları Ödülleri'nde, *Olaylarla Türkiye Ekonomisi* adlı kitabıyla, "Yılın En İyi İş Kitabı" ödülleri almıştır.

Yayımlanmış Eserleri

Türkiye Ekonomi Tarihi (2008) Yalın Alpay

Türkiye'nin Zenginleşme Projesi: Afrika (2008) Yalın Alpay

Genç Mustafa (2010) Yalın Alpay

Her Şey Ekonomi Değil (2014) Prof. Dr. Emre Alkin & Yalın Alpay

Paylaşmasak Olmazdı (2015) Prof. Dr. Emre Alkin & Yalın Alpay

Moualla'nın Sanatı (2016) Yalın Alpay & Prof. Dr. Emre Alkin

Olaylarla Türkiye Ekonomisi (2017) Yalın Alpay & Prof. Dr. Emre Alkin

Genç Mustafa Kemal (2017) Yalın Alpay

ÖNSÖZ

2016 yazında Türkiye’de tarih yazımı üzerinden siyaset yapmak konulu bir kitap üzerine çalışırken, kaynak olarak devlet arşivi, anılar, konsolosluk yazışmaları, Meclis tutanakları, dönemin gazeteleri, yazılmış çeşitli raporlar gibi belgelere dayanan çalışmalardan çok, dedikoduya, söylentilere, önyargılara, dayanaksız kanaatlere ve inançlara dayalı yayınlarla karşılaştım. Çoğunluğu 2000’li yıllarda yayımlanmışlardı. Bununla birlikte kökler, 1950’lerde başlıyordu.

Olgulara ve belgelere dayalı rasyonel anlatılardan çok, hiçbir belgesi olmayan, belgelere gönderme yaptığında da belge hakkında sıkça yalan söyleyen, çarpıtan, uyduran, sahte anı kitapları icat eden ve ardından bu sahte anıları referans veren bir örüntü söz konusuydu. Okuyucular mantıklı savlarla değil, hileli akıl yürütmelerle ikna edilmeye çalışılıyorlardı. Tarih metinleri istisnasız olarak her zaman büyük ölçüde kurgudur. Ancak özellikle 2000 yılından sonra kaleme alınan yapıtlar, hakikate hiçbir gönderme dahi yapma gereği duymadan, kendi kendine sahte göndermelerde bulunan metinleri bolca içeriyordu. Bu kusurlar bazen fark edilmeden, çoğunlukla ise kasten yapılıyordu: Kendi savını okuyucuya empoze edebilmek, okuyucuyu ikna edebilmek için.

Böylelikle hileli mantık yürütme kavramları üzerine düşünmeye ve okumalar yapmaya başladım. Retorik ve safsata üzerine bu dönemde eğilme şansı buldum.

2016 yılının Kasım ayında, Boğaziçi Üniversitesi tarafından, Prof. Dr. Emre Alkin’le birlikte Rektörlük Konferans Salonu’nda bir konferans vermek üzere davet edildik. Konferansımızın başlığı olan “Her Şey Ekonomi Değil”, 2014’te birlikte yayımlamış olduğumuz bir kitabımızın adından geliyordu.

Prof. Dr. Emre Alkin, Türkiye’nin küresel ekonomideki yeri üzerine kapsamlı bir sunum yaptı. Ben de Aristoteles, İbn Sina ve Schopenhauer’ın kuramsal çerçevesinde –Türk siyasetinden örneklerle– retorik ve safsata üzerine bir konuşma gerçekleştirdim. Dinleyicilerin konuşmaya ilgi gösterip göstermeyecekleri konusunda emin değildim. Sonuç benim için şaşırtıcı oldu ve dinleyiciler konuyu çok ilgi çekici buldu. Konferansın ardından benim açımdan memnuniyet verici pek çok soru, ardından çok sayıda e-posta aldım. Aynı konuyu anlatmam için çeşitli platformlara davet edildim. Bu da beni bu konuda bir çalışma yapmak için cesaretlendirdi. 2017 baharında halihazırda yürüttüğüm kitap çalışmasını yarım bırakarak, hakikatin önemsizleşmesi (post-truth) döneminde siyaset ile retorik ve safsata bağlantısına yöneldim. Birkaç aylık yoğun çalışmanın ardından ortaya bu kitap çıktı.

Çalışmamı geçtiğimiz yıl hiç beklenmedik bir şekilde yitirdiğimiz, Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü’nün unutulmaz akademisyenlerinden Yavuz Selim Karakışla Hocam’a ithaf ediyorum.

GİRİŞ

Postmodernizmin yirminci yüzyılın ikinci yarısında önce Kıta Avrupası'nda, ardından tüm Batı dünyasında kademeli olarak egemen pozisyona gelmesi ve ekonomiyi, siyaseti, kültürü ve sosyal ilişkileri doğrudan etkilemesi, modernizmin tüm bu dallardaki mirasını esaslı bir şekilde sarstı. Seçkinlerin ayrıcalıkları tüm alanlarda ellerinden kayıp giderken, daha düşük eğitim ve gelir seviyelerine sahip geniş kitleler toplumsal hiyerarşi içerisinde hızlı bir tırmanış gerçekleştirdiler. Modernizmin entelektüellere ve seçkinlere sağladığı saygınlık da bu arada ciddi bir erozyona uğradı. Daha az sofistike olan geniş kitleler, ekonomi, siyaset, kültür ve sosyal ilişkilerde kendi değerlerini herhangi bir seçkin küçümsemesi olmaksızın rahatça ifade edebilme olanağı buldular. Bu da onları her konuda daha özgüvenli yaptı. Eskiden tüm bu konulardaki yönetimi ve söz hakkını seçkinlere bırakan geniş kitleler, artık kendilerini çekincesizce ortaya koyma şansını elde ettiler.

İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle –özellikle internetin yaygınlaşmasıyla– herhangi bir konuda fikir ileri sürmek ve bunu kamuya duyurmak için artık geleneksel medyaya gerek sinim kalmaması ve herkesin kendi sosyal medya araçları aracılığıyla fikirlerini istediği gibi beyan edebilmesi bu süreci hızlandırdı ve güçlendirdi. Bilgi üretiminin tekeli seçkinlerin ve uzmanların elinden alındı.

Başlangıçta tabanını yaygınlaştıran bir demokratikleşmemiş gibi görünen bu süreç, hızlı bir şekilde tabanını daraltan bir antidemokratikleşmeye doğru kapandı. Entelektüellerin, seçkinlerin ve uzmanların kendi birikimleri sayesinde, ürettikleri bilgiler daima belli ölçütler çerçevesinde inşa edilmeye çalışılıyordu. Elbette pek çok satın alınan, çarpıtılmış tezler ileri süren, kendi çıkarları için sonuçları değiştirmeye çalışan entelektüeller, seçkinler ve uzmanlar vardı. Ancak bunların yapılması toplum tarafından bir suç olarak algılanıyordu ve böylesi durumlar ortaya çıktığında, bu hileleri gerçekleştirenler büyük bir saygınlık erozyonuna uğruyorlardı.

Siyasette de benzer bir durum söz konusuydu. Siyasetçiler, ileri sürdükleri her savı, belli olgusal veriler tarafından desteklemeye çalışıyor, bunlarla yalnızca sıradan halkı değil, aksine daha çok seçkinleri ikna etmeye çalışıyorlardı. Zira modernizm paradigmasında seçkinlerin uzmanlığına güven vardı ve seçkinler de sahip oldukları birikim sayesinde siyasetçilerin savlarının delillerinin geçerliliğini ve hakikiliğini sıradan halka oranla çok daha iyi bir şekilde denetleyebiliyorlardı. Post-modernist dalgayla birlikte, halkın seçkinlere yönelik güveni kademeli olarak düştüğü için bu mekanizma işlemez hale geldi.

Gelişen internet teknolojisi sayesinde, geniş kitleler hem haber üreten hem de haber tüketen topluluklara dönüştüler. Ancak bu topluluklar internetin ürettiği Facebook, Google, Instagram, Twitter gibi belli başlı dev şirketlerin yazdığı algoritmalar sonucu, türdeş topluluklar haline gelmeye başladılar. Zira sosyal medya şirketleri, birbirine benzeyen, aynı siyasi görüşleri taşıyan, aynı gelir ve eğitim grubunda, aynı kentlerde, semtlerde yaşayan, aynı yaş gruplarını bir araya getirmeye yönelik algoritmalar kullanıyorlardı. Bir süre sonra, sınırsız olanaklar ve özgürlükler sağlayacağı, çoğulculuğu pekiştireceği düşünülen internetin, kısa zamanda insanları filtre balonları